

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

DEBRECEN VÁROS KÖNYV-
NYOMDA-VÁLLALATA,
ahova a lap szétküldésére vonat-
kozó felszólamlások küldendők. ::

Megjelen hetenként egyszer, szombaton, másfél íven.
Előfizetési ár: egész évre 12 kor., félévre 6 kor.
Egyes szám ára 30 fillér.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVA-
TAL DEBRECEN, NYOMTATÓ-
UTCA 9. SZÁM,
ahova a lap szerkesztési és anyagi ügyeire vonat-
kozó összes közlemények, kéziratok, előfize-
tések és hirdetési díjak küldendők. ::

Az apostolok.*

— Gergely Antal után. —

I. András.

János ev. I. r. 41., 42.

Édes atyámfiai! Mi keresztyének a Krisztust valljuk urunknak és királyunknak. Így tehát mi mindnyájan az ő alattvalói és tanítványai vagyunk. Miután pedig a világ keresztyéneinek száma 600 millió körül van, el lehet mondani, hogy az összes élő emberek közül a Megváltó körül csoportosulnak legtöbben.

Kezdetben nem volt ez így és alig 12-en követték az Urat. Ezek voltak az első tanítványok, akik közül Pétert tartják elsőnek, (még mi is így tanultuk a kis iskolában: Péter volt az első), de hibásan, mert amint a mai szent lelkéből is megtanulhatjuk, nem Péter, hanem András volt, aki legelőbb a lelkébe vette, hogy az Úr Jézus a megígért Messiás. Ő volt tehát az első apostol, azzá tette őt Keresztelő János, akinek tanítványa volt és azzá tette őt a szíve, amely a megváltás után óhajtozott.

Keresztelő János utolsó nagy prófétája volt Izrael régi vallásának, aki mindenképpen kereste lelkének nékességét, de nem találta meg sem az áldozati barmok vérétől füstölgő oltárok körül, sem a büszke Jeruzsálem fényes társadalmi forgatagában, sem a pusztai magányosságban. Hasztalan epesztette lelkét, hasztalan

* Ezt a töredékes vázlatot Horváth Károly mezőtúri építész feljegyzéseiből állítottuk össze s ha lehetséges folytatását is közölni fogjuk. Szerk.

sanyargatta testét, hasztalan mennydörgött a bűnös sokaság, s a még bűnösebb Herodes ellen: ami után sóvárgott, nem tudta elérni, akit keresett, nem tudta meglelni. A benső vívódásban, az emberfeletti küzdelemben elégette lelkét, hódér bárd alá vitte fejét, de a lélekből tűz csapott ki, amely másoknak megmutatta az ideált, de e vérző tetem útát jelölte azok számára, akik vele együtt sóvárogtak és kerestek.

Ezek közé tartozott *András*, az egyszerű halász, kinek lelke Keresztelő János közelében telt el a megváltás és a szabadítás gondolatával, ki tőle tanulta meg, ki legyen és milyen legyen a Messiás s ki a Jézus bizonyágtétele alapján elhitte és megtalálta a Krisztust. „Ime ez Istennek ama bányája, ki elveszi a világ bűneit“. Ezek a Keresztelő János tanai. Boldog tanító, ki ilyen vallomást tehet s boldog tanítvány, ki tanítójának a bizonyására a megváltó Úr Krisztusra rá talál. András nemesak rátalált, hanem atyafiát, Simont (akivel találkozott) is elvitte ő hozzá.

Édes atyámfia, ezt a boldogságot kívánom neked is; azt, hogy találd meg a te lelkednek Messiását (mely azt teszi, ha jól megmagyarázod, hogy Krisztus, a hely elkészítő) és másokat is vigyél ő hozzá. De hogy ezt tehessed, neked is hallgatni kell a próféták tanításaira, neked is tisztába kell jönni a megváltás gondolatával, neked is keresni kell a Krisztust és sóvárogni nagy lelki sóvárgással az üdvösség után, melyet megad az Úr mindenkinek, aki igazán hiszen Ő benne, mint András. Ámen.

A magyar reformatus lelkészi állások főbb problémái a XX. század elején.

VI.

Csendes visszavonultságban, a szép Sebeskörös völgyében, ahol a múltak emléke: egyfelől Bocskai Súlyomkő vára, másfelől a nagy Révész Imre élesdi tartózkodására való gondolat lelkesítőleg hat az élet küzdelmében kifáradt idegekre, — írom e sorokat, amelyekkel eljutottam a lelkészi állás összes problémái között a legfontosabb kérdéshez: *Milyen lelkészválasztás volna a legcélszerűbb és legáldásosabb a magyar reformatus egyházra nézve?* Az előző cikkben sokak felfogásának és véleményének megfelelőleg megállapítottam a lelkészválasztás beteges állapotának a diagnózisát. Nem tartozom azok közé, akik úgy gondolkoznak, hogy az orvosnak legnehezebb feladata a diagnózis megállapítása s csak másodrangú kérdés az orvosság megválasztása. Hány ismert betegségnél: szívbaj, tüdőbaj stb. meg van a diagnózis s a tudomány megfelelő orvosságot még sem talál? Így vagyunk a lelkészválasztással is. Mindnyájan tudjuk, érezzük a jelenlegi lelkészválasztási rendszer tarthatatlan voltát, csak a megfelelő orvosságot találjuk meg nehezen közegyházunknak erre a súlyos betegségére. A lelkészválasztási rendszer körüli küzdelmet s az ingadozást eléggé igazolják a három utóbbi zsinatnak (1882, 1891, 1904) egymástól eltérő rendelkezései. Az első a jelölés, a második a minősítés, a harmadik a szabadválasztás rendszerét találta a legcélszerűbbnek a lelkészi állások betöltésénél. A meghívás — a lelkészválasztás elintézésének ez a legszebb módja — megtalálható mindenik rendszernél, csak az a baj, hogy híveink épen ezzel éltek legkevésbé. Mind a három rendszer csődöt mondott s a csődbejutás után ott áll előttünk a nehéz talány, hogy vajjon a három rendszer romjain teljesen új, az eddigiektől eltérő választási rendszert létesítsünk-e, avagy pedig az előbbi háromból állítsunk össze célszerű választási törvényt.

A jelölés rendszerében a pályázók egyikének vagy másikának a mellözése a kiküldött egyházmegyei bizottság részéről hathatós bizonyosság volt arra nézve, hogy e rendszer tág tért nyújtott az önkénykedésre. Hallottam olyan esetről, amidőn egyik pályázót abból az okból nem jelölték, mivel más egyházmegyébe távozott el. A közegyház ezzel a rendszerrel már csak azért is szakított, mivel ez a választási törvény sok jeles erő háttérbe szorítását vonta maga után. Gondoskodni kellett tehát az 1891-ben összeült zsinatnak olyan törvényről, amelynek keretében első sorban a jeles képzettség, másfelől az eltöltött szolgálati évek találjanak méltánylásra. Már maga az a törvényben kifejezésre juttatott felfogás, hogy a jeles vagy a jó minősítés hiányát a lelkészjelöltnek bizonyos szolgálati évekkal kellett kipótolnia, hogy a megfelelő osztályú egyházba pályázhassék, — csak első tekintetre is képtelennek látszik. Igazán nem tudom kellőképpen megítélni az akkori törvényalkotók judiciumát, amely több szolgálati évre kárhóztatott olyan ifjakat, akiket akár a genialitás, akár a szerencse hiánya nem jut-

tatott abba a szerencsés helyzetbe, hogy jeles, vagy jó bizonyítvánnyal lépjenek ki az életbe. Meg amint aztán már 1905-ben fentebb idézett cikkemben kifejtettem, nincsen semmiféle állás olyan, ahol a megválasztás, vagy kinevezés tisztán a bizonyítvány minőségétől tételnék függővé. A minősítések rendszere, nem akarok ismétlésekbe bocsátkozni, — nem vált be.

Igy érkezett aztán el az 1904-iki zsinat által alkotott szabadválasztási rendszer. Magam is rajongottam érte. Méltónak találtam mindenben autonómikus egyházunkhoz. Egy rendszer, amely csak a két lelkészképesítő vizsga letételét követeli a pályázatnál, minden további kikötés nélkül... igazán egyszerű és protestáns felfogásra vall. A törvény azonban csak akkor szép és hasznos, ha az életben beválik, — különben, mint lomtári dolgot a sutba kell dobni. A szabadválasztás szintén nem vált be. Megalkotásánál, valljuk be őszintén, túlzott idealizmus által vezéreltetve nem számoltunk a reális étellel, a választó közönség műveltségi állapotával, amely a kautélák nélküli lelkészválasztásra még nincsen megérve s a választásoknál egyéni érdekeket ápol a közérdek rovására.

A lelkészválasztás kérdésének a megoldását nehezé teszi az a körülmény, hogy a lelkész-állásnál, mint egyébütt, a szó szoros értelmében vett előhaladásról nem igen lehet beszélni. A lelkészek legnagyobb percentje élete végéig az általa először elfoglalt állásban marad. Bármely pályánál a törekvő ámbició, a buzgó igyekezet az előléptetéssel s azzal kapcsolatos fizetésemeléssel úgy ahogy kielégítést nyerhet. Amint a korban előhaladnak a világi tisztviselők, úgy haladnak elő a rangban és az anyagi javak javulásában. Nálunk lelkészeknél megfordítva van. A kor, a tovasiető évek akadályul szolgálnak az előhaladásnál. Az ifjú győz a meglett korú felett, a tapasztalatlanság a tapasztaltság felett. Sem Németországban, sem Svájcban nem tudok reá esetet, hogy kezdő ifjakat minden tapasztalat és érdem nélkül fényes egyházakba ültetnének.* Ott a választó közönség intelligensabb. Épen ezen a ponton kell választási törvényünket alapos korrekció alá venni.

Az én választási törvényjavaslatom a következő: A lelkészi vizsgák jelenlegi rendszere meghagyandó. A minősítés rendszere olyképen állítandó vissza, hogy az egyházakba való választás ne a bizonyítvány minőségétől, hanem a szolgálati évek számától tételnék függővé. Az egyházak ne fizetés, hanem lélekszám szerint osztályozandók. I. osztályú egyház, amely 5000 léleknél többel bír, II. osztályú 2—5000 lélekkel bír, III. osztályú a 2000-en aluli egyházak. Svájcban ez a három osztályozás van: Grossgemeinde, Mittलगrossgemeinde, Kleingemeinde. Szerintem a III. osztályú egyházba a második lelkészképesítő vizsgát letett jelöltek azonnal választhatók. A II. osztályú egyházba való választáshoz szükséges 2, az I. osztályúba 5 szolgálati év eltöltése a második lelkészképesítő vizsga letévése után. Ily korlátozás

* Bizony, szomorú igazság, hogy ez nálunk egészen meg van fordítva, közel fekvő példákra hivatkozhatnánk. Elfelejtettük az öreg vers intését: „Nézd a búzakalászt, büszkén emelkedik az égnek, míg üres, és ha megért, földre konyitja fejét stb.

mellett a népes egyházak vezetése tapasztalt emberek kezébe volna letéve, mert hiszen a népes egyházak nem a kezdő ifjak számára szervezett gyakorló iskolák, mint ahogy különösen venné ki magát, ha a járásbírói gyakornokot mindjárt kineveznék táblai, vagy pláne kúriai bírónak. Minél nehezebb valamely állás, annál több tapasztaltság kell hozzá. Igaz, hogy az egyházak ilyenmő osztályozása ellen könnyen azt a kifogást lehetne tenni, hogy a népesség és a javadalom nincsen minden egyházban arányban egymással s gyakran a kisebb egyházban több fizetés van, mint a nagyobbikban.* Igaz, de ma már a kongruával s a megadandó korpótlékkal bizonyos tekintetben arányosítva lesznek a fizetések s a régebben fennállott óriási különbségek — 1—2 esetet kivéve — meglehetősen eloszlanak. De meg a fizetés szerint való osztályozással a multban sok visszaélés volt. Képesek voltak egyik-másik jelölt érdekében az egyes egyházak a díjlevelet oly kevésre lebecsülni, hogy az I. osztályúból II., a II. osztályúból III. osztályú egyház lett.

A meghívás most is fentartandó. Ha pályázatra kerül a sor, a pályázatokat a megyei bizottság szamba veszi, a pályázók közül a három legjobbat kiválasztja s érdemeik szerint megfelelő sorban ajánlja, a többi pályázók aequo loco a negyedik helyen ajánlandók. Így a választó egyházköztség bizonyos útmutatást nyerne, hogy kik a legérdemesebbek a pályázók közül, — de egyszersmind a keze sem volna megkötve, mert hiszen a pályázók közül bárkit is választhat. A lelkészek ezután is szolgálati helyükön hallgatandók meg, mert az illető gyülekezetben való megjelenésük kissé visszatartó s a lutheránusok is szakítani akarnak ezzel a rendszerrel. Ha valóságban nem is tudjuk, de legalább látszólag tartjuk meg azt az elvet, hogy a nyájnak van szüksége a pásztorra és nem a pástornak a nyájra.

Ez az én javaslatom körvonalaiban. Természetesen, itt még sok kérdés szorul tisztázásra, ami többeknek várható hozzászólásával könnyen meg is történhetik.

Élesd, 1912 július 25.

Dr. Veress István.

A „mi ujságunk“ története.

Az Úrnak 1893-ik esztendejében történt, hogy egy igen tehetséges fővárosi tanító, akivel rokonságot tartottam, „Magyar gyermekvilág“ címen új gyermeklapot indított meg. Az új lap eleinte kerülte a felekezeti színezetet és mondhatom, igen jó és tartalmas gyermeklap volt. A lap kiadója és szerkesztőjével való rokonság révén magam is írogattam bele, sőt a szerkesztő távollétében elláttam az ő teendőit is. Rajtam kívül más protestáns emberek is dolgoztak a lapba. Úgyde anyagilag rosszul állott a dolga. Az előfizetők száma nem akart szaporodni, jöllehet a lap, irodalmilag véve is, értékessé kezdett válni.

* Semmi sérelem nem esik vele senkin. Mert a kisebb népességű, de jobb javadalmazású állás lelkészét senki se kényszeríti, hogy nagyobb népességű, de kisebb javadalmú egyházba pályázzék.
H. szerk.

A kiadó-szerkesztőnek azonban nem volt tőkéje, hogy elsősorban sok ezer példányban mutatványszámot küldjön szét a lapból; a központi nagy lapok se ütötték érdekében a nagy dobot. A lapot csakis egy-két katolikus püspök kezdte segélyezni *igen soványan*. És ez a szűkmarkú segélyezés is irányváltásra kényszerítette a szerkesztőt. Lapja ugyanis kezdett katolikus színezetűvé válni. De ez sem segített rajta s rövid, pár hónapi fennállás után, megszűnt.

A szóban levő lap ismerése keltette fel bennem azt az eszmét, hogy protestáns szellemű gyermeklapot indítok a fővárosban és pedig „Az én újságom“ analógiájára „A mi ujságunk“ címen. Mert éreztem, hogy igen-igen nagy szükségünk lenne protestáns színezetű gyermeklapra. Az új lap programján nem sokat kellett gondolkoznom. Hamar is kész lettem azzal. A munkatársak összeverbuválása se adott okot aggodalomra. Kitűnő rajzoló is kaptam volna lapomhoz, aki első szóra, készséggel meg is rajzolta a jövődó protestáns gyermeklap címképét.

Mindez azonban nem nyugtatott meg teljesen a lap jövődjére nézve. Mielőtt tehát a lap anyagi ügyei megalapozásának módjáról gondolkodtam volna, a lap megindítására vonatkozó eszmémet és az új lap programját, előlegesen közöltem több vezető egyházi férfiúval és több neves protestáns szakíróval és költővel, utóbbiaktól az első szám részére mindjárt kéziratot is kérve.

Leveleimre sok, igen nagybecsű választ kaptam nemcsak, de igen becses kéziratot is, több előkelő kézből, a meginduló lap számára.

A válaszok közül a keltezés sorrendje szerint itt közlöm a következőket:

I.

Tekintetes Uram!

Folyó évi október 24-ről hozzám intézett becses soraiban jelzett abbéli szándéka felett, hogy „A mi Ujságunk“ cím alatt megjelenendő, protestáns szellemen vezetett gyermeklapot szándékozik megindítani, sokáig tűnődve elgondolkodtam, s arra az eredményre jutottam, hogy igen is *időszerű és kívánatos volna egy ily irányú gyermeklap megindítása, hilfelekeztünk érdeke szempontjából*, csak attól ne kellene a szerkesztő és kiadónak tartania, hogy a protestáns közönség nagy részének súlyos egyházi túlterhelése miatt nem fog a lap érdemlett és kellő anyagi pártoltásban részesülni.

Protestáns egyházi, társadalmi és családi lapjaink s csak tengődő életet folytatnak s részben deficittel küzdenek, s attól lehet tartani, hogy a „Mi ujságunk“ sem fog kedvezőbb helyzetre számíthatni.

Részemről melegen üdvözlöm az életrevaló eszmét és ne méltóztassék rossz néven venni, hogy bátorodom, anyagi szempontból, ama fentebbi prognosztikont felállítani.

Ha azonban a dolgot megkísérteni méltóztatik, ahhoz az Úrtól a legkívánatosabb sikert óhajtja Pilisen, 1893 nov. 2-án.

Őszinte tisztelője

Sárkány Sámuel,
ev. püspök.

*

Dunamelléki
ref. püspök.

Budapest, 1893 nov. 10.

Tisztelt Uram!

Becsásson meg, hogy nagy elfoglaltságom miatt csak most válaszolhatok múlt hóról hozzám intézett becses levelére, melyben „*A mi újságunk*” cím alatt egy protestáns és népies irányú gyermeklap eszméjével volt szíves megismertetni. *A gondolatot örömmel üdvözölöm* s a keret, melyet Ön elem állít, jól van megalkotva és csinos. A kérdés csak az, mi jó majd a keretbe? Eziránt jó reménnyel vagyok s óhajtom, hogy az teljesüljön is. A vállalat erkölcsi támogatására kész vagyok, csekély hatáskörömben, a tölem telhetőt megtenni, ha legalább egy próbaszám meggyőző annak méltó voltáról.

Szíves üdvözlettel vagyok

kész szolgálja
Szász Károly.

III.

Mélyen tisztelt Uram!

Nagyon megtisztelő fölhívására csak most válaszolhatok... *jóleső örömmel üdvözölöm az eszmét, protestáns színezetű gyermeklapot indítani meg* s ha méltóztatik a mutatványszámából küldeni, rajta leszek, hogy előfizetők gyűjtése által a vállalat sikerét előmozdithassam.

Adjon a jó Isten erőt, kitartást a nemes törekvéshez s sikert, sok előfizetőt a kivitelhez!

Igaz tisztelettel

Földes, 1893 december 20.

Kész szolgálja

Kiss Ferenc m. k.
ev. ref. lelkész.

IV.

Tisza-melléki
evangy. püspök.

Tisztelt Uram!

Folyó évi október 24-én kelt becses átiratára csak most adhatván érdemleges választ, tisztelettel kérem, hogy nagyrabecsült vállalatának első termékét méltóztatásukra hozzám 12 példányban beküldeni és én azokat szívesen fogom az esperesek útján közvetíteni, azok és az iskolák figyelmébe ajánlani.

Kiváló tisztelettel.

Miskolc, 1893 december 28.

Zelenka Pál.

V.

Tisztelt Uram!

Munkatársul már két ízben felhívott b. sorait, megtisztelő bizalmát nagyon köszönöm... Hirtelenében, amint lehetett, irtam s küldöm e versikét,* hogy becses bizalmát ingyen ne bitoroljam... Később, ha úgy akarja, nagyobb terjedelmű, s különösen gyermekeknek való és tetsző, humoros versekkel és egyéb komolyabb fajta leírásokkal is fogok szolgálhatni. Most siettem ennek beküldésével, hogy a „mutató”-ból lehetőleg ki ne maradjak *hálátlanul!*

Üdvözölöm az eszmét s az eszme bajnokát! *Ily irányú lapra rég égető szükségünk van!* Csak bátran s

nemes kitartással előre az *úttalan és rögös pályán a diadalmas siker óhajtott révpártjáig!* Sok szerencsét!
Szíves üdvözlettel vagyok
Szegszárd, 1894 január 10.

Borzák Endre,
ref. lelkész.

Szabolcska Mihály Felfaluról, 1893 karácsony estéjén kelt levelében értesített, hogy távolléte és nagy elfoglaltsága miatt, sajnálatára, az első számról már lekészt, de „*később szívesen*” — fejezte be megtisztelt sorait. És nem sokra rá a jeles költőtől kaptam is kéziratot „*A mi újságunk*” számára. És megörökítem itt úgy a Borzák Endrétől, mint a Szabolcska Mihálytól kapott költeményeket.

Borzák Endre megkapó költeménye így hangzik:

Az olvasókhöz.

Kis olvasók! figyeljetek reám,
Míg versemet nektek elmondanám.
Versem rövid lesz, unni nem lehet —
Miként a hosszantartó zord szelet
S mi fő: igazság lesz az én beszédem
Hát figyelmeteket újra kikérem!...

„*A mi újságunk*” ime útra kél,
S kis olvasóknak sok mindent beszél:
Szavát megérti minden jó gyerek,
Ki Istent imád és hazát szeret!
Mert azt választá büszke jelszavának:
„*Légy híve Istenednek és hazádnak!*”

Tehát e lapnak kettős célja van:
Első: hogy láss tisztán, világosan,
Légy jó protestáns, miként őseid,
Kiket boldoggá tett a drága hit!
Kik nem rettegve véstől és vihartól
Sok szent csatát vívtak — hitért — kitartóan!

E kis lap másik célja szinte nagy:
Figyelmeztetni, hogy honfi vagy!
Magyar hazánknak édes gyermeke,
Melynél szebb hont nem nyújt a földteke!
Szeresd tehát e szép hazát rajongva,
Mint tiszta szíved szent érzelme mondja.

Kibontva hát e kis lap zászlaja,
Rajta ragyog két arany jelszava:
Isten! — s *Haza!* — e legszentebb szavak!
Lesz-e ki e zászlótól elmarad?...
Atyánk az egyik és anyánk a másik,
Áldozzuk értük szívünk dobbanásit!...

S mely e szent eszméről beszélni fog —
Karoljátok fel ezt a kis lapot!...
„*A mi újságunk*” mulatva tanít,
Olvasva, így szól: jaj, de sok van itt,
Miből tanultam ezt is, azt is, — és még
Mellé betölté lelkem gyönyörűség!...

Szabolcska Mihály 1893 december 31-én tisztelte meg „*A mi újságunk*”-at a következő gyönyörű főhással:

* Alább közli a cikkíró. Szerk.

Ének az új ében.

Felszálok hozzád magas sziklaszálam,
Te változatlan, minden változásban.
Én Istenem, csak tégedet ölelve:
Száll nyugalom, száll bizalom szívemre,
Látván szívemnek örvénylő folyását,
Eszteimnek sebes elfutását!

Fövény szem én, e zúgó habra vetve,
Honnán vegyek szót hálaénekembe?
Kegyelmet Uram, mikép dicsérjem,
A múlt évvel hogy nem fogyott el életem:
Hogy habról-habra, napról-napra átvisz,
S elértem im! ez újév hajnalát is!

Búban, veszélyben őrizöm te voltál,
Szívem ha vérzett: fölibem hajoltál.
Adtál sebet, de azt be is kötözted,
Be azt is, amit emberek ütöttek.
S bár vágyaimból vágyak még maradtak:
Legyen úgy minden, ahogy te akartad!

— Ez esztendőt is leteszem kezébe,
Én lábaimnak ösvényt te mutass, te!
Vezess, Uram, s amit te rám bocsátasz,
Nem félek én, legyen bár száz halál az.
— Óh engem a sir bizvást eltakarhat,
Megnyugtat ott is az, hogy te akartad!

Hadd öllek hát erős sziklaszálam,
Te változatlan, minden változásban.
S neved a biztos diadal szavával
Az elzúgó időbe hadd kiáltssam!
Mert mit szívemnek, ha te vagy vezére:
Évek halása, évek születése!?

„A mi újságunk“-nak jóllehet próbaszáma sem jelenhetett meg, mégis meg van a szép története. S hogy lapomra nagy szükség lett volna, hogy irányát, szellemét jól állapítottam meg: a fentiekből is szépen kiolvasható.

De mikor egy országra szóló protestáns gyermeklapot akartam indítani, *gazda nélkül számoltam*.

A mutatványszám költségeire is csakis édes apám ajánlott fel 100 forintot. Kiadót pedig nem kaptam „A mi újságunk“-ra. Szép, nemes és önzetlen eszmém tehát eloszlott, mint a buborék, s talán kárára a mi protestáns világunknak. Engem pedig a csalódás máig is bánt, nagyon bánt...

Szolnok, 1912 március 31. **túri Mészáros István.**

Az énekeskönyv ügyéhez

Nem is a káplánok lapjának a kérdéséhez kívánok hozzászólni, amelyet Nagy F. bajtárs pendített meg a „Lelkészegyesület“-ben. Ispotályban született eszme volt (úgy sejtem); beteg is szörnyen. Káplánok lapja! amelyben a nagytiszteletű lelkészek tartanak a lelket. Ha t. i. vállalnak. Ne bántssuk egymást, Feri! Van itt ujság, amibe írhatok. Csak rajta!

Hanem az énekeskönyv dolgáról már érdemes beszélni. Egy-egy rövid hírből, tudósításból tudtam, hogy nem aludt el egészen, bár a vele való foglalkozás elég csendes azóta, mióta a „Próba Énekeskönyv“ megjelent. Gondoltam: lehet, hogy a zajjalalan munkának jobb vége leend, mert bizony haj-

danán (!) a temérdek sok szó csak a „Próba“-t szülte s azt is azért, hogy újabb penna-csata okozója legyen. Régen szerettem volna már valamit sügni az énekeskönyv ügyével foglalkozóknak. Most, hogy Sófaly „Halotti énekeskönyvünk megújítása“ című cikkét olvastam e lapban, elhatároztam, hogy megmondom én is a magamét. Ha értéktelenek a gondolataim: akkor sutba velők! De már magam csak nem tarthatom azoknak őket.

Én szerintem az énekeskönyv megalkotásánál arra kellene nagy figyelemmel lenni, hogy *használatlan szövegek és dallamok ne kerüljenek bele*. Nem felesleges hizlalása-e az az énekeskönyvnek, hogy a mostani 150 zsoltár közül körülbelül 80-at egyáltalán nem használunk, vagy a dallam, vagy a szöveg miatt? Csak drágítjuk vele az énekeskönyvet. Igaz, a használat választja el majd a jövőben is, hogy az új énekek közül melyek lesznek kedveltek szelvény-hosszában s az is igaz, hogy ezt előre tudni nem lehet. Mégis állom, amit mondtam. A múltból sokat lehet tanulni. Az eddig mellőzötteket kiküszöbölve, a kedveltebb dallamokra több szöveget adva: el lehet érni azt, hogy nem lesz annyi kitagadott énekünk. No meg aztán egy kis szigorúsággal. Tessék az iskolában egytől-egyig — főként minden dallamot — megtanítani. Ne úgy, mint eddig.

Ha pedig külalakra nézve többféle kiadása lesz énekeskönyvünknek: *ne legyen a szövegben egy komma eltérés sem a különböző kiadások között*. Bosszantó hiba ez a most forgalomban lévő énekeskönyveinkben. Sokszor úgy szeretném, ha pl. a 68. dicséretet énekelnők a templomban. És nem lehet, mert az 1. verse a 16-odrá alakú kiadásban, a 4-edrét alakú kiadásban lévő 1. és 2. vers összeforrasztásából van csinálva. Egyes énekek szóbeli, sokszor egész sorbeli eltéréséről nem is szólva.

Azután meg nagyon okos dolog — szerintem — *a zsoltár és dicséret elnevezés megszüntetése is*. Nincs arra semmi szükség, még ha mind a 150 zsoltárt szalonképessé fésülgetik is, hogy a címkorságot énekeink közt is istápoljuk. Vagy csak azért hagynók meg a zsoltárok külön jelzését, hogy a római számokat el ne felejtjük? Akkor kérem tisztelettel beilleszteni liturgiánkba valamiképp a héber és görög ABC-ét is, mert bizony az évek futásával, mind jobban-jobban elmosódnak az emlékezetünkben!

Ha én rajtam állana: *a beosztását is célszerűbbé tenném énekeskönyvünknek*. És pedig ilyenformán: I. Köznapi reggeli, II. Köznapi esteli, III. Vasárnap reggeli, Vasárnap esteli, IV. Adventi, V. Karácsonyi, VI. Virágvasárnap, VII. Nagypénteki, VIII. Húsvéti, IX. Áldozó csütörtöki, X. Pünköszi (vagy egyszerűen csak: Ünnepi) énekek, XI. Bűnbánati, XII. Urvacsorai, XIII. Alkalmi énekek (újév, tél, tavasz, nyár, ős, reformáció stb. óév). A „Kezdő énekek“-et pedig mindig a megfelelő „nagy“ énekek előtt az elejétől végig folytatólagosan haladó sorszámozásba beillesztve. Az utolsó csoportot képeznék a halotti énekek.

Mert ha már meghallgatjuk Sófaly jogos kérését és régi halottasunkat, melyet az „ideiglenes használatra kiadott“ s 1903. évi 110. sz. egyházkerületi végzéssel „kötelezőleg (!) elrendelt“ halottas sem tudott kizorítani a használatból, az avitikumok közé tesszük: akkor *a halotti énekek ügyét a rendes*

énekeskönyv ügyével egyidejűleg lenne legokosabb megoldani úgy, hogy halotti énekeink az énekeskönyvhöz csatoltatnának, mintegy függelék gyanánt. Miért? Mert így az esetleges rázkódás csak egyszer fordulna elő, míg a két dolgot külön kezelve, újabb tápot adnánk híveinknek a régi elmúlása feletti kesergésre. De meg azért is, mert — Sófalyval ellentétben — én nagyon is helyeslem azt, hogy az iskolás gyermekek eltiltassanak a temetésre járástól. És ennek el is fog jönni az ideje minél előbb. Ha mi magunktól meg nem szüntetjük: majd rákényszerít az a világi hatóság, mely mindig mélyebben-mélyebben nyúl bele iskolai ügyünk intézésébe. Rákényszerít pedagógiai és egészségügyi okokból. S okosan teszi. Gondoskodni kell tehát előre róla, hogy a papnak és kántornak majdan ne kelljen — pápista módra — kettésben énekelniök. Épügy sorra meg kell tanítani a halotti énekeket is, mint a többi s énekeljen aztán temetések alkalmával is a résztvevő gyülekezet, mint ez itt-ott szokásban is van. Ha pedig a gyülekezet énekel a temetéseken: nem legjobb helyen lesznek-e temetési énekeink a rendes énekeskönyvben?

Nagy felve végül kifejezést adok annak pium desideriumnak is: *vajha a magyarországi református egyház egyetemében, Kárpátoktól az Adriáig, mindenütt ugyanazon énekek lennének használatban!* Érvelni ez óhajítás mellett nem is tartom szükségesnek. Hiszen mindenki érzi, mindenki tudja, — volt is róla szó bőven — hogy miért volna jó, miért volna szükséges. Egyelőre derék dolog lesz, ha a Tiszántúlnak lesz új, jó szép énekeskönyve. Az utódokra is hadd maradjon egy kevés munka.

Varga Csongor
segédlelkész.

Temetési énekeink.

Egy rövid cikk jelent meg e lapnak 29. számában „Halotti énekeskönyvünk megújítása” címen. Rövid a cikk, de hát az igazságot nem is szokták hosszú lére eresztetni, mivelhogy nincs szüksége mindenféle körmonfont okoskodás támogatására. Ez a cikk pedig színvaló igaz véges-végig. Nagyon sajnálhatnók, ha csak pusztába kiáltó szó lenne, semmi egyéb.

Tény, hogy halotti énekeskönyvünk elavult, tény, hogy hivatalosan ennek megújítására semmiféle lépés nem tétetett, pedig csak egy kevés akarat k. l. lene és rövid időn belül létrejöhetne egy, a kor színvonalán álló temetési énekes könyv.

Egyesek azonban már igyekeztek a hiányokon segíteni, mint *Novák Lajos, Fövényessy János* és *Barcsa János*. Vállalkozásuk azonban épp azért nem lehetett kívánt sikerű, mivel egymagukban próbálkoztak. Egy embernek egy tárgyról, még ha különböző körülmények csoportosultak is a tárgy körül, nem lehet minden költeménye kifogástalan és bármilyen gazdag is a költői véna, az ilyen költemények, mint egy fának a hajtásai állanak egymás mellett, egyhangúan, változatosság nélkül. Barcsa János ugyan felhívást is tett közzé, hogy könyvét mások szerzeményeivel is bővitse, de a felhívás kevés sikerrel tárt, talán éppen a leghivatottabbak el sem olvasták.

* Erdélyi testvéreink ezt régóta így csinálják. H. szerk.

Még más hibája is volt e kísérleteknek. Sarkpontjává tették ugyan munkájuknak az úgynevezett „halottbeszélő” formába öntött énekek kerülését, sőt munkájuk előszavában az említett allegorikus formát, mint a régi énekek legnagyobb izléstelenségét jelölik meg. Hiszen ha csak a „halott beszéltetés” lett volna izléstelen, akkor már az ő műveikkel segítve volna a bajon, csak hogy ebben tévedés van, mert nem a halottbeszéltes tette izléstelenné a régi énekeket, hanem az, ami nem is volt bennök. Hiányzott belőlük a *költőiség*.

Ha értékes, kedves, szívet-lelket megújító halotti énekeket akarunk adni a gyülekezeteknek, igazán leghelyesebb és legrövidebb úton érhetjük ezen lap cikkírója által ajánlott módon. Nem egyeseknek kell a hiányt pótolni, hanem akinek tehetséget adott az Isten, járuljon hozzá e szép munkához lelke teljes igyekezetéből. A kiválogatásnál is mellőzzük a halottbeszéltesről felállított teoriákat, egyedül a *szépség és költőiség* törvényeit tekintjük.

A Debreceni Protestáns Lap nagy áldozatot fog hozni ezen ügynek, mikor hasábjait leköti számára, s óhajandó, hogy az áldozatnak meg legyen a kívánt eredménye. Mily szép volna, ha azok a nagynevű református emberek, kik koszorús fejjel járnak a költészet mezőin, ebben a tekintetben jó példával járnának elől, buzdítás és iránymutatás céljából! Kívánatos továbbá, hogy akiket a Múzsának nem csókja, csak a lehelete ért, ha fiókjaik rejtekében őriznek egy-egy ilyen temetési énekféléket, ne restelkedjenek előállni vele, nem lehet tudni, hogy az a gyöngy, melyet a Múza érintése lelkükbe rejtett, nem éppen azon darabban csillan-e meg? A szerkesztőségi kritika majd megpróbálja megkeresni benne.

Munkára hát Isten nevében! Én bízom a sikerben. Hiszem, hogy mire hivatalosan is ráeszmélnek halotti énekeskönyvünk megújításának szükségére, akkorra talán készen is leszünk vele.

Kiscigánd.

Kántor Mihály.

Imádság

Nyakas Balázs tiszapolgári lelkész koporsója felett.

Szomorú szíveknek édes vigasztalója! Szent lélek Úr Isten. Szálljon alá reánk a te szent békességed, hogy zaklatott lelkünk megnyugvásával mondhassuk el: Atyánk, legyen meg a te akaratod! Ámen.

Legyen meg a te akaratod! Örök szent Úr Isten! minékünk szent fiadban megáldó szerelmes édes Atyánk!

Mely ingathatlan erőnek, mely fölemelő vigasztalásnak apadhatlan forrása ezek a szavak, melyeket a te lelkednek követe, személyednek kimetszett bélyege adott ajkainkra! Hová lennénk e hozzád fűző, kebledre gyermekileg simuló bizodalomnak megszentelő igéi nélkül? Porba hullana a korona, mellyel minket noha az angyaloknál kisebbekké teremtél, de nagy dicsőségre, tisztességre méltóztattál!

E bizó hit nélkül könnyű martalékai lennünk a világ csábításainak, zsákmányai a test vonzó vágyainak!

Felfuvalkodva emelkednénk esztelen elbizottsággal a magas felhők felé s botorul dicsekednénk azzal, hogy hasonlók vagyunk a magasságos Istenhez!

Magunkról megfélekedve sülyednénk állatias vadsággal a szenvedélyek mocsarába, s küzdenénk csak a testért, csak a testnek!

Jólét megszedítene, balsors elcsüggesztene, s a halál félelmei között magasztalnánk, akik soha világra nem jöttek!

Oh legyen meg a te akaratod! E gyermeki hitnek szavával töltsd be hát szívünket mindenkoron!

Töltsd be, ha jó napokat, örömrókat adsz hálálatlan kegyelmedből, hogy azok által szenteltessek meg a mi boldogságunk. S áradjon ki lelkünkől nevedre a hála és magasztalás!

Töltsd be, ha szomorúsággal látogatsz, erős próbára elhívsz, hogy mint arany a tűzben, megtisztítsassék hitünk és szolgáljon nekünk dicsőségünkre az Úr Krisztus megjelenésekor!

Legyen meg a te akaratod! Ezek az igék zendülnek fel lelkünkől most is, amidőn szolgálóknak pályáját lezártad e földön, elhozta nagy nehéz nyomorúságainak óhajtott végét s szabadulást nyitottál annak a régóta vergődő léleknek összeomlott porsátorából.

Te hordoztad őt Atyánk élete útján, te leheltél szívébe hozzád vágyó szeretetet, földi országodért munkálni törő nemes indulatokat; te vezetted őt a nagy mezők egén elszórt csontok közé, hogy örök igéd erejével leheljen azokba életet, s annak fényével tűrő, bíró, kitartó, áldó szeretetet fakasztó hatalmával összegyűjtse, összetartsa azokat, s hívja ahhoz, ki a fáradtakat megnyugtatja, a halálig híveket hervadhatlan jutalomra magához várja!

Te löveltél lelkébe csüggedni nem tudó bátorságot, hogy őrt álljon a nehéz ponton, vigyázzon és kiáltásával éberségre serkentsen. Te állottál mellette, emelkedő karjait, hogy mutasson szüntelen oda, hova keskeny úton, szoros kapun bár: de eljutni mindnyájan oly szívzakadva vágyunk!

Erőssége voltál, hogy szegénységben, szerető család nélkül is, egyedül futott tövises úton is, híven megálljon ott, hova akaratod őt állítja!

A hála és dicséret szavaival áldjuk érette nagy nevedet, szent akaratodat.

És a megnyugvás szelid érzetével sóhajunk: Legyen meg a te akaratod Atyánk! akkor is, ha reá gondolunk a te verő kezeidre, melyekkel búsulásod keserű poharát adtad szolgáló ajkaira. Őt, a munkabíró, a nagy erőset odaroskaszta a tehetetlenség kórágára, hogy ki másokat vezérelt az igazság útjaira, mozdulni sem tudjon megbénult fájdalmában; hogy aki az egek titkait hirdette egykor buzgósággal: nyögjön mint a galamb, csivogjon mint daru gyótró kinjaiban; hogy ki koporsók felett könnyeket száritott hívő vigasztalásaival: könnyhullatással áztassa párnáját éjjel és nappal! S mint Jób egykor: tusakodjék mérhetlen fájdalmában utánad, igazságod felől!

Legyen áldott nagy neved, hogy lelked erejével ott is őrt állottál mellette s békételen zúgolódásra nem nyillottak ajkai! Nem tagadott meg tégedet! Hív volt igédhez a szenvedések között is, s rebegette sírva, rebegette keseregve is: legyen meg Uram a te akaratod!

Oh legyen meg hát Atyánk! a te akaratod! aki meglegelvén a súlyos próbáltatást: adtál ő neki pihentető szabadulást. S ki hív volt a kevesen, a reábizottakban: többre akarod őt bízni szent országodban! Legyen meg, Atyánk, akaratod!

E bizó, vigasztaló hitnek megnyugtató áldását adjad, Atyánk, azoknak a gyöngéden hű testvéreknek, kik erejüket szinte felülmúló áldozó szeretettel ápolták őt, enyhítették kínjait, együtt gyótródtak vele, sok, sok álmatlan éjjelen! Szólj vigasztalást nekik, kik az ő remélt támaszuknak gyámolai lettenek, velők vagy te és a te kegyelmed mindenekre elégséges!

Legyen meg a te akaratod, Atyánk! És ha le-döntötted az erőset, ha elvetted a pásztort hozzád hű nyájadtól: támassz helyébe a kegyelettel áldó emlékezetben őrzött helyett, új pásztort, kegyelmeddel teljesed, hogy a koronáját vesztett gyülekezet megvigasztaltassék s virágzásra, boldog dicsőségbe vezéreltessek!

Atyánk! Töltsd be szíveinket irántad hittel és szeretettel! legyen erőszálunk, legyen horganyunk, legyen fénylő szövetségünk a te neved! Örömmünk általad megszentelt, bánatunk tőled enyhített!

Hogy feltekintve rád, Atyánkra, az öröm, a hála, a bizalom könnye csorduljon orcánkra és ott a halál révén, az árnyékos sötét völgyön is ajkunk azt rebege: Legyen meg a te szent akaratod! Ámen.

Levél a szerkesztőhöz.

(Az iskoldi takarékpénztárakról.)

Nagytitizteletű Szerkesztő úr!

Valamikor régen becses lapjába, vagy mondjuk jobban: kedves lapunkba egy nekrológot írtam. Szomorú nekrológot, hiszen az ilyen fajta valaminek mindig szomorúnak kell lennie. De volt benne humor is. Ezért a humorért én reám nem haragudott senki. Még legközelebbi hátramaradottjai sem a megboldogultnak. Nem! mert mindannyian ismerték Arany Jánosnak ama mondását, hogy „az öregség magában véve is humor”.

Nem egészen ifjú, de mégis könnyelmű elmével abban a nekrológban felemlítettem az én egykori öreg főnökömnek nagy fősvénységét. Azt a fősvénységet... amellyel biztos jövőt biztosított gyermekeimnek. És akkor kaptam egy leckét. Nagytitizteletű Szerkesztő úr adta. A lecke ez volt: „ne feledje, öcsém, hogy a mai világban, amikor mindenki pazarol, a fősvénység is erény”. Az ilyen nagy mondásokon én gondolkozni szoktam. Ha jó: megtartom; ha nem felel meg nekem: elfelejtem, mint a tavalyi havat.

Úgy látszik, hogy ez „jó” volt! Mert hát ma is emlékezem reá s vallom, hogy nagytitizteletű Szerkesztő úrnak tökéletesen igaza volt.

Sokáig gondolkoztam annak a levélnek tartalmán, melyet legközelebb vettem Szerkesztő úrtól. Már minthogy én irjak valamit az „iskolai takarékpénztárakról”? Én, aki tanítómmal együtt a kezdet nehézségeivel küzdünk?! Én, aki pazarló vagyok, mint csaknem minden mai ember?!
Fősvénység. Takarékoság.

Milyen jó is volna megtanítani erre a mi gyermekeinket. Hogy azután ne kellene felsóhajtani: „Nyomortól, inségtől... Kenyértelenségtől... Óvj meg Uram minket!”

Egy jobb nemzedék jönne utánunk.

Mi nem javulhatunk meg, hiszen hozzá szoktunk, hogy romlásunk révén is szórjuk magunktól a nekünk adóitakat; de majd abban a pillanatban, amit utóljára hagyunk, milyen lélekemelő érzés volna érzeni a haldokló Mózesrel, hogy azt a nemzedéket, mely valamikor jólétének kivívásában győzni fog: mi vezettük a csatamezőre s mi ruháztuk fel fegyverekkel.

Ez a gondolat ösztönöz arra, hogy válaszoljak nagytisztelétű Szerkesztő úrnak hozzám intézett levelére. De más is. A mai mindennap és csaknem minden embernél látható pazarlás. Pazarlás testi és szellemi kinevekben.

...Vannak nekem valami jegyzeteim. Úgy negyven vaskos kötetre megy a számuk. Bár ne volnának. De jó lett volna, ha eszmék helyett nyulakra vadászom, néhai jó Tóth Béla szerint. Akkor nem irtam volna arra a levélre, melyben felszólítva voltam, hogy gyakrabban írjak a lapba, azt a közismert szólást:

„Szép megtiszteltetés,
De nem bírok vele...
Nem vagyok már a kés,
Hanem csak a nyele”.

Akkor nem irtam volna arra a levélre:

„Nem dolgozom, csak ha valami hajt...
Egyébkor lusta, méla bú temet”.

Hanem hát a jegyzeteim megvannak jó 20—22 év előttről is. És azokból olvasom a következőket: „Fényezés. A hivatalnok versenyez a pazarlásban a nagybirtokossal, a főúr a pénzarisztokratával, hogy mindannyian egy helyre: tönkre, vagy ami egyre megy, uzsorás kézbe jussanak... Ez nagy és mélyen gyökerező baj, mely csak a mai nevelés által orvosolható. Valamikor a Bethleneket, Révayakat vagy Hallereket, két felöltővel, négy inggel és ötven rénusi forinttal küldték egy félévi külföldi tanfolyamra mágnás szülőik: ma egy mesterember syntaxisba készülő fia is gúnyos arcot vágna ily útravalóhoz s egy szerény földbirtokosnak gyermeke, — ki tán később csekély napidíjra lesz utalva, — apjának tönkre juttatása mellett is, ezeket pazarol el tanulásának 1—2 éve alatt.

Eddig a jegyzet. Tudom, hogy Szitnyai Elek tanáromtól hallottam, de hogy hol van megírva, arról talán G. György jogtanár jó barátom adhatna számot, szóval az a jó barát, akivel jó 20—22 év előtt jegyezgetlünk fel az ilyen „haszontalanságokat”.

Itt ismét megszólal belőlem a mindig bennem lakozó „gamin”. Nem mondom tovább, mert kisélné a szó igaz értelme... Hanem hát, kedves Gyurkám, azok a „haszontalanságok” vittek minket valamire. Aranynak szavai jutnak eszembe:

„A kalapom cilinder, nem holmi csekélység!
Ha felteszem magasság; ha leveszem: mélység!”
Ám ne hidd, hogy a „magasság” alatt magamat gondolom.

Szó, ami szó: pazarlók vagyunk a testi, a világi dolgokban.

De a szellemiekben is.

Vannak kiváló nagy alakjaink. Vannak most is, mint voltak régen. Nem sértek senkit. Nem szokásom. Hiszen „csak” Arany Jánostól idézek s az idézet „akkor” önmagára vonatkozott. Ezek a kiváló lelkek elindúlnak „nagy bizton és kevélyen”. Úgy gondolkoznak, s a gondolat nemes, fenkölt szívből ered:

„Oly dús, pazarló az ifjú remény:
Örökké, nem hiszi ugyan, hogy éljen,
De jó sokáig, s ami egyre mën:
Hogy változatlan, át borún, veszélyen:
Kedv, ihlet, alkalom és érzemény,
Erő, kitartás, izlés, akarat —
Egyszóval ami kell, mind ép marad”.

Így gondolkoznak, így érzének. De én azokban a történelmi könyvekben, melyek az egyes emberek intellectuális erejével foglalkoznak, óh hányat találtam, kik letörték a pálya felén, kik szólottak:

„Isten veled, jobb részem arany álma!
Megtörve lelkem és a test beteg!”

Nagytisztelétű Szerkesztő úr! Méltóztassék megmondani nekem, hogy azok a nagy alakok, akiknek óriási munkálkodásáról a Protestáns Lap és a Lelkészegyesület minden vasárnap hoz valamit, és amit én szíves szeretettel, hódoló bámulattal, de egyúttal a nagy költő előbbi szavaira gondolva, fájó aggodalommal olvasok el: azokból a szavakból nem értenék meg valamit?!

Bizony sok ember pazarol még a szellemiekben is. De hát érettünk teszük s azért a Mindenható áldja meg őket!

De erről máskor.

Most térjünk vissza az anyagi pazarláshoz.

Ennek ellenkezőjét mi meg nem tanuljuk. Hiszen pazarlást láttunk s abban nőttünk. Mi — tisztelet a kivételeknek — azt mondjuk:

„A vak csillag, ez a nyomorú föld
Hadd forogjon keserű levében...
Szív és pohár tele búval, borral,
Húzd rá cigány, ne gondoldj a gonddal”.
Húzd rá cigány! Itt a bankó érte!...

Mi Tompával gondolkozunk:

„Furcsa! vannak, akik azt remélik,
Hogy a józanságot* rám beszélnek,
No hiszen ki fejét erre szánja,
Mondhatom: a horsot falra hánnya!
Az intő szót én többé nem értem,
Hadd vesszek! hisz úgy is veszni tértem!

Bizony mikor fellebog bennünk valamitől, valami lángérotól a kizsartott kedv és életerő, mikor azt mondjuk:

„Éljünk, mert ez a nemes kincs égve enyészik,
Únt napokon bajt hozva elő:

...ne szóljon akkor előttünk takarékoságról senki, mert nem értjük meg, vagy ha megértjük is, nem fogadjuk meg tanácsát.

Hanem magunk helyett nevelhetünk egy jobb nemzedéket! Tehetjük, hogy

* takarékoságot,

„...Legyen minden utód
Különb ember, mint apja volt“.

Ezen gondolatoknak hatása alatt alakítottuk meg Nagy János tanító úrral az 1911–12-ik iskolai évben az iskolai takarékpénztárt. Kezdetleges valami volt, de eredményt mégis láttunk s ez a látás buzdít minket arra, hogy tovább menjünk.

Egy pár példát hozok fel a sok közül. Kereszt-fiamtól azt kérde az édes anyja: „fiam, irkára, pen-nára, vizsgai lapra nem kell most vinni?“ Mert, hogy nem kért az a fiú, aki azelőtt cigarettára köl-tölte pénzét (egy pár ízben jónak láttam megfeny-i-teni holmi füstölőért). Azt felelte édes anyja kérdé-sére: „nem! van nekem pénzem a takarékbán!“

Nekem is van két fiam. Istennek hála, van több is, de iskolába járó ez idő szerint kettő van.

Voltak s lesznek a jövőben is vendégeim (nyitva áll a kapu mindig mindenkinek, sőt a nagytiszteletű Szerkesztő úr számára százszor nyitva). Ezek közül egynémelyiknek meg volt s meg is van az a rossz szokása, hogy apró szolgálatokért, szavalatért pénzt ad a gyermeknek... Kaptak az én lurkóim is. Teme-tések alkalmával is kerestek valamit. Figyelemmel kísértem őket. Az egyik összegyűjtötte a pénzt s mikor megsejtette, hogy az „anyja“ megy nekik vásá-rolni, oda állott elé a szóval: „Kedves anyám, nekem is van 2–3 koronám, tessék pótolni cipőhöz, ruhá-hoz“. A másik cukorra költötte el azon a napon, amelyen a pénzt kapta.

És az iskolai takarékpénztár felállítását után ennek a „cukros“ fiúnak volt a legtöbb pénze bent a takarékbán! – Megint: azt mondja az egyik fiam: „édes anyám, tessék adni 4 fillért, a vizsga után szeretném betenni a (templomi) perselybe“. Anyja helyett a másik fiú felelt: „Miért kérsz, hiszen van nekünk pénzünk a takarékbán, jut abból“.

Uram! Nagytiszteletű Szerkesztő úr! parányi dolgok ezek. Együgyűség tölem papírra írni. De megteszem mégis. Mert valami van a lelkemben. Talán ezt legjobban fejezem ki a költő gondolatával: „kicsiny a csepp, melyet a napnak hajnalán a szánó ég szűl s a földre ejt. Kicsiny, de áldó s enyhítő. Virág, fű élte egy-egy napra biztosítva van. Mig végre jön a kedves idő s eső hull csendes, gazdagon!“

Épen azért mi fent fogjuk tartani az iskolai takarékpénztárt továbbra is. De a jövőben nem a tanító úr fogja kezelni, hanem az ő felügyelete mellett a nagyobb, mondjuk iskolát elhagyni készülő gyer-mekek. Lesz pénztárnok, könyvelő, igazgatóság és felügyelő-bizottság. És ezzel nemesak takarékosagra tanítjuk meg a gyermekeket, hanem valami másra is. Nevezetesen: könyvvitelre, a postai takarékpénz-tár ismerésére (mert a pénzt itt fogjuk elhelyezni) s esztendő végén meglátja azt is, amit eddig csak a táblán tanult, hogy a megtakarított pénznek kamatja is van!

Nagyon örülök, hogy nagytiszteletű Szerkesztő úr felvetette ezt az eszmét s nagyon örülnék, ha mások is hozzá szólanának a dologhoz.

Egyházunknak, hazánkunk teszünk szolgálatot, ha csak valami keveset is elérünk!

Vagyok kiváló tisztelettel

Kólyi.

Arday Pál.

1852–1911.

Az új esztendő fordulata szomorú változást hozott egy tiszaháti református ekkleziára; buzgó pásztoruk, kit huszonhat év óta tanultak tisztelni, becsülni, ki huszonhat évvel ezelőtt ifjú lelke minden melegét közjük hozta, hogy javukra értékesítse s hogy kitartás-szülte eredményekkel építgesse közöttük az Úr templomát, három évi hosszas szenvedés után nyugalomra hajtotta fejét... Hat évtizedre terjedő földi pályafutásának minden pillanata egyszerű, nemes szívének dobbanása volt; hivatásának élt-halt s szeretetet, jóságot, rokonszenvet árasztott maga körül... emlékezzünk meg róla még egyszer...

Arday Pál tiszavídi református lelkipásztor 1832 április 17-én született Sárospatakon. Hasonnevű édes-atyjának felesége Tatár Borbála volt, akinek révén a Finkey, Kovácsi, Szakácsi s több más tősgyökeres pataki családdal voltak rokonságban. Középkorait az ősi kollégiumban végezte az 1862–70. évek között. Ugyanitt iratkozott be a theológiára. Nemcsak hajlamai vonzották e pályára de családi hagyományok is lelkesítették. Egyik őse már abban az időben, amikor gömörmezei eredetű családjuk Zemplénbe Sárospatakra szakadt, pataki református pap volt 1635 táján. Az 1871–75. években hittanhallgató korában néhai Ivánka Sámuelnek legjobb bassistája volt a híres pataki kántusban. Komoly gondolkozása, vonzó egyénisége által nagynevű tanárainak tiszteletét, hallgatótársainak őszinte szeretetét érdemelte ki, kikkel a *hécei* vendégszerető házukban időnként emelkedett hangulat közepette füzte szorosabbra az igaz barátság szálait.

Tanulmányainak végeztével állás után nézett s mivel akkortájt Zemplénben nem volt üresedés, boldogemlékeztető Révész Bálint püspök saját kérésére a beregi egyházmegyébe kebelezte be segéd-lelkészül. Az esperesi hivatal 1876 február 27-én *Tizszaszkára* rendelte ki káplánnak, majd főnöke halála után a következő újévtől helyettes lelkésznek. Április hónapig maradt itt, de a bekövetkező pap-választásnál személye nem kerülhetett szóba, mivel még akkor nem volt választható. Orbán *bátyui* lelkész mellé került Szalkáról. Letette a papi vizsgát és 1879 tavaszán *Munkácson* Literáti János segédje lett, hol a rendes lelkészi teendőkön kívül a községi elemi és állami reáliskolákban a vallástanítást vezette és az országos fegyintézet lelki gondozását látta el. Munkácsról egy évre *Bilkére*, majd *Hetyenbe* ment s 1882–84 tavasza között az *Ugornya-Gergelyi* társegy-házban működött. Erről az állomásáról szólította el a tiszavídi egyházközség bizalma. 1884 április 16-án helyettes, egy évvel később pedig rendes lelkipász-torrá választották.

Negyedszázados buzgó munkálkodást fejtett ki a tiszavídi ekkleziá szolgálatában. Akadt elég tenni-valója székfoglalása után; düledező félben állottak az egyházi épületek, a templom, a paplak; nem a legjobb karban voltak az egyházigazdasági viszonyok. Kitartó munkakedvvel látott a bajok orvoslásához s bölcs pénzügyi műveletek által rövid tíz éven belül rendbe hozott mindent. Erélyessége példás papi élete eredményes szellemi irányítást adott az elhanyagolt,

iszákos, verekedő népnek; ebben az erkölcsjavító munkásságban telt el hivatali idejének második de-
cenniuma. Sajnos, itt e földön elmaradt jó törekvései-
nek méltó jutalma; családi életét nem látogatta meg
az irigy boldogság. Pedig nemcsak mint *lelkes pap*,
mint *ember* is megérdemelte volna, higgadt szeretetre-
méltóságával, őszinte következetes jellemével, vas-
akarattal, vasszorgalmával. . . Legyen áldott emléke
örökké!

dr. A. P.

KÜLÖNFÉLÉK.

Személyi hír. Főtiszteletű püspök urunk ez idő szerint úgy osztotta be a hivatali teendők ellátását, hogy hetenként kétszer, szerdán és szombaton dél-
előtt 9 órától 11 óráig fogadja az öt keresőket. Amennyiben valakinek halasztást nem tűrő, sürgős elin-
tézni valója lenne, hetenként *hétfőn és csütörtökön*
a zeleméri állomáson várja a jelentkezőket, délután
4 óra után. Debrecenből Zelemérré délután 4 óra 35
perckor indul a vonat, visszaindul 5 óra 48 perckor
s már 6 óra 21 perckor Debrecenben van.

— **Templomszentelés.** A körösladányi templom
ünnepélyes felszentelése folyó augusztus hó 4-én
lesz. Főtiszteletű püspök urunk augusztus 3-án indul
az útra s személyesen teljesíti a reá várakozó szente-
lési teendőket.

Pályázat a mezőtúri lelkészi állásra. Huszon-
heten vannak a pályázók, a névsort a következőkben
adjuk: Csermák Béla, Dérczy Imre, Fias Kálmán,
Peleskey Sándor, Polgár Gyula, Radó József, Rázsó
János, Varga Csongor, Kórh Endre, Sebestyén Jenő,
Varga Sándor, Csia Kálmán, Csomósz Dezső, Dombó
Béla, Maresa Imre, Maklár Károly, M. Szabó Mik-
lós, Nádházy Bertalan, Papp Lajos, Papp László,
Somogyi József, Sütő Áron, Szentmiklóssy József,
Tóth József, Vajó Sándor, Varga Péter, Juhász
Albert. A választás napja augusztus 11-én lesz s
három bizottság lesz megbízva a szavazat beszede-
sével.

Szíves tudomásul. Főszerkesztőnk is távol lévén
a városról, hogy a küldemények kézbesítése körül
zavar ne álljon elő, i. munkatársainkat s minden ér-
deklődőket arra kérünk, hogy mindennemű, a lapra
tartozó küldeményeket, megkereséseket (cikkek, pá-
lyázati hirdetések, reklamációk) alulirotnak a nevére
méltóztassanak címezni. Tisztelettel: *Rózsa Sándor*
h. szerkesztő.

Lelkészeválasztás Újfehértón. Az újfehértói refor-
mátus egyház meghívás útján Porsolt István anarcsi
lelkészt választotta meg az eltávozó Kálmán Dezső
helyére egyhangú lelkesedéssel. A választási aktus
befejezése után Andrassy Kálmán egyházmegyei

Miután sulyt helyezünk arra, hogy a kerületben
szolgált hív pásztorok életrajza lapunkban megjelenjen:
utólagosan is leadjuk e kegyeletes rövid megemlékezést.
Szerk.

tanácsbíró, választási elnök elismerő, kitüntető meleg
szavakkal ajánlotta az új lelkészt az újfehértói hívek
szeretetébe.

A tavaszi egyházkerületi közgyűlés jegyzőkönyve.
380 oldalas terjedelemben jelent meg egyházkerüle-
tünk tavaszi közgyűlésének jegyzőkönyve. Nagy gond-
dal, páratlan körültekintéssel szerkesztette azt meg
Kiss Ferenc lelkészi főjegyzőnk. Legelől nyilvántar-
tóval találkozunk benne, mely a funkcionáriusok
megbízásait tárja szemünk elébe. Megbecsülhetetlen
egybeállítás. A szoros értelemben vett jegyzőkönyvi
rész után az egyházkerület tisztikarának s bizottsá-
gainak kimutatása következik. Ilyen kimerítő össze-
állítást jegyzőkönyveink még nem adtak. El sem kép-
zelné az ember, hogy épen ötvenkilenc különböző
rendeltetésű bizottság működik egyházkerületünk-
ben. Igaz ugyan, hogy némelyik bizottság csak ad hoc
volt kiküldve, sőt némelyiknek missziója is alig van
már. De az is igaz, hogy némelyik munkálkodásának
gyöngéd megsürgetése (egész a jelentéstételig) több
esetben szükségessé vált. Ebből a tekintetből meg-
becsülhetetlen munkát végzett a főjegyző a kimuta-
tás megszerkesztésével. Említsük még meg, hogy a
tisztikar névsorában megtaláljuk azt a jegyzőkönyvi
számot is, mely a választásra vonatkozó határozatot
tartalmazza; 29 tisztviselő adatainak kikeresése
nagy fáradsággal járhatott. Érdekes kiemelniünk,
hogy ez idő szerint dr. Balogh Ferenc a legidősebb
tisztviselő, ki, mint tanácsbíró, 1883 óta szolgálja
egyházkerületünket. Ő utána Márk Endre ügyész
(1896. óta), majd Rózsa Sándor pénztárnok (1897
óta) és Hajdu Zsigmond püspöki titkár (1897 óta)
következik szolgálati időre nézve. Külön betűrendes
név- és tárgymutató zárja be a jegyzőkönyvet, ki-
választva külön a debreceni főiskolát érdeklő tété-
lekkel. Csak egy rövid tekintet is felismerteti velünk,
hogy ugyanazon jegyzőkönyvi számok név és tárgy
szerint is feltalálhatók a mutatóban s a címek meg-
választásában a szerkesztő nagy mester. Nem cse-
kélységek ezek a tekintetek. Jól tudja ezt mindenki,
aki a fogyatékos mutató segítségével igen sokszor
hasztalan próbálja megtalálni a keresett határozatot.
A mintaszerűen egybeállított jegyzőkönyv szétkül-
dése folyamatban van.

Halálozás. Lapunk közelebbi számában meg-
emlékeztünk Nyakas Balázs tiszapolgári lelkész halá-
láról. Itt közöljük a rokonoktól kibocsátott gyász-
jelentést: Mély fájdalommal tudatjuk, hogy a szerető
testvér, rokon, barát *Nyakas Balázs* tiszapolgári
református lelkész életének 55. évében, folyó hó 25-én
reggel 5 órakor hosszas szenvedés után Hajdunánáson
elhunyt. Temetése lesz folyó hó 27-én délelőtt 10 óra-
kor, a hajdunánási református templomban tartandó
szertartással. Hajdunánás, 1912 július 25. Testvérei:
Julianna özv. Szombati Lajosné gyermekével és
Eszter. Virasszon hamvai felett a béke és hű emlékezet.

Tanítónőválasztás. A püspökladányi református egyház, a lemondott Tóth Teréz tanítónő helyére az ismert nevű Szentjóby Szabó Kálmán debreceni tanító Lenke nevű leányát egyhangú meghívással megválasztotta.

Tanácsbíróválasztás. Az alsószaboles—hajdúvidéki egyházmegye egyházai a gondnokká választott Kovács Gyula helyére Szomjas Gusztáv nagybirtokos, tiszaezlári főgondnokot választották meg egy egyház kivételével az összes szavazatokkal. A vallásos buzgóságáról, áldozatkészségéről s emelkedett gondolkodásáról ismert új tanácsbírónak szívből gratulálunk s működéséhez úgy az egyházmegye, mint a közegyház javára nagy reményeket fűzünk.

Egy kis bepillantás. A községi közigazgatás kérdéseivel foglalkozik jó részt a „Magyar Közigazgatás” című heti közlöny. Ennek szerkesztőse a hozzáfordulóknak választ ad az itt-ott felmerült kérdésekben. Lelkészeinket érdekelheti egyik ilyen kérdés és a reá adott felelet. Egyik községi jegyző a következő esetben kér utasítást s a lap megadja reá a választ: „Községemben képesített, azaz nem orvos halottkém van. Így nálunk a halottakat az 1876. évi XIV. t.-c. 110. §-ának utolsó bekezdéséhez képest 48 óra előtt eltemetni tilos. A lelkész ezt — többszöri intés dacára — sohasem tartja be s a halottakat 30—36 órára, vagyis 48 óra előtt eltemeti minden előljárási engedély nélkül. Mi az eljárás ennek megakadályozására? A lelkész azt állítja, hogy eljárása nem képez kihágást, de ha azt képezne is, úgy sincs reá büntető sanctió. Szerinte ugyanis a törvény csak tiltja a 48 óra előtti eltemetést, de nem bünteti. Én szerintem az 1876. évi XIV. t.-c. 110. §-ának utolsó bekezdésébe ütköző kihágást képez eljárása és az a most hivatkozott törvény 7. §-a alapján fog büntetni. Melyik az igaz? Ha a lelkész állítása volna igaz, mi módon szerez a törvény saját rendelkezésének érvényt? Büntetés terhe nélkül eltemetheti-e a lelkész a halottat (kivételes esetektől eltekintve) előljárási engedély hiányában halottvizsgálati bizonyítvány, illetve az erre az állami anyakönyvvezető által vezetendő, az állami halotti anyakönyvbe történt bejegyzést igazoló záradék nélkül; világosabban mondva a halálesetnek az állami anyakönyvvezése előtt? Mert megjegyzem, hogy a halottkém a halottvizsgálati bizonyítványt a jegyző anyakönyvvezetőhöz adván be, ha az állami halotti anyakönyvbe nincs bejegyezve a haláleset (miután a halottvizsgálati bizonyítvány az anyakönyvvezetőknél van), a lelkész halottvizsgálati bizonyítvány nélkül is temeti el a halottat, az állami anyakönyvbe történendő bejegyzés előtt. Ami által természetesen sok utóanyakönyvvezésre ad okot és munkát. — *Válasz.* A lelkésznek azon eljárása, hogy a halottakat az előírt időnél előbb temeti el, a közegészségügyi törvény 110. §-ában kétségtelenül tiltva van. Bár e törvény rendelkezéseinek be nem tartása véleményünk szerint is a 7. §-szerint minősülő kihágást képez, helyesebbnek tartanók, ha egyelőre a szabálytalan gyakorlatot a lelkész figyelmeztetése céljából bejelentené a járási főszolgabírónak a nélkül, hogy konkrét esetek közlésével a rendőri büntető eljárás megindítása követ-

keznék be. Ha a lelkész továbbra is figyelmen kívül hagyná a fenti törvényes rendelkezést, egyházi hatóságát kellene megkeresni, hogy őt szabályszerű eljárásra utasítsa. Egyébként is a temetés a haláleset anyakönyvi bejegyzése előtt az 1894. évi XXXIII. t.-c. 74. §-a szerint csak a községi előljárási kivétel engedélyével történhetik meg. Az esetben követendő eljárás iránt l. az idézett törvényt és az A. U. 112. §-át. — Azt nem olvashatjuk ki, hogy melyik hitfelekezethez tartozik a szóban forgó lelkész. De ez az érdekességből nem von le semmit. Elismerésre méltó azonban a szerkesztő válaszában megnyilatkozó figyelmes előzékenység. Ha a községi jegyző urak kivétel nélkül ilyen kuláns alkalmazkodást követnének: egyház és község hatósága között sokkal kellemesebb volna az érintkezés.

Bakos Tibor helyettese. Köztudomás szerint Bakos Tibor jeles festőművész és főiskolai tanár részére művészi tanulmányozásra egy évi szabadságot engedélyezett az egyházkerületi közgyűlés. A távollétel ideje alatt a tanári katedrán az egyházkerületi elnökség intézkedése szerint Vad Péter tanárjelölt fogja helyettesíteni.

Meghívó. A halábori református egyház 1912. évi augusztus hó 11-én templomszentelési ünnepélyt és ugyanezen napon délutáni 6 órától kezdődőleg táncmulatságot rendez. A templomszentelési ünnepély végeztével a főtiszteletű és méltóságos püspök úr tiszteletére közebed lesz, amely délután 1 órakor veszi kezdetét s amelyen az ünnepélyen jelenlévők családjakkal együtt vesznek részt. Egy teríték ára 4 korona. A táncmulatság két helyen tartatik meg. Az intelligencia részére Czapáry Dénes úr parkjában, az e célra felállított fedett helyiségben, ahol a közebed is lesz. Belépti-jegy 2 korona, család-jegy 5 korona. — A polgárság részére Tóth Péter udvarában emelt fedett helyiségben tartatik meg a táncmulatság. Belépti-jegy 1 korona, család-jegy 3 korona. Felülfizetéseket a harang-alap javára, a jótékoncél érdekében köszönettel fogadunk és hirlapilag nyugtázunk. A nagyborzsovai állomásra azok elébe, kik jövetelöket jelzik, fogatot küldünk ki. — A templomszentelési ünnepély sorrendje: Az ünnepély kezdete délelőtti 10 óra. A főtiszteletű imádságot tartja: dr. Baltazár Dezső, főtiszteletű és méltóságos püspök úr. Egyházi beszédet mond: Seres Ábrahám barabási lelkész, egyházmegyei főjegyző. A templomépítés történetét ismerteti Simon József helybeli lelkész. Keresztel: Tóth József bótrágyi lelkész. Esket: Nyomárkay Sándor ungyváradai lelkész. Urvacsora felett ágendát mond: Láncezy József csarodai lelkész, egyházmegyei tanácsbíró. A templomban be nem ferteknek teljes istenitisztelet tartatik, ahol is a szertartást Kiss Jenő gecsei lelkész végzi.

Új orgona rendelése. Rábapordány hitközség a most nagyobbítás alatt levő temploma részére az

Országh Sándor és fia rákospalotai (Budapest mellett) orgona és harmoniumgyáros cégnél egy II manuális 16 szoló és 13 mellékváltozatú teljes sipsorú, új orgonát rendelt meg. A mű impozáns és díszes szekrényben lesz elhelyezve és visszhangmű szerkezettel fog bírni. A jelenlegi öreg orgonát is a nevezett cég készítette és annak szolid és lelkiismeretes kivitele indította a hitközséget arra, hogy az új orgona készítésével szintén ezen céget bizza meg.

Reversális statisztika. A m. kir. központi statisztikai hivatal havi közleményei szerint folyó évi január havában a gyermekek vallására vonatkozó megegyezéseknél (levonva a nyereség-vesztéséget) az evangélikus egyház vesztesége 61, a református egyház vesztesége 9; február havában az evangélikus egyház vesztesége: 95, a református egyház vesztesége 87; március (bőjt!) havában az evangélikus egyház vesztesége 1, a református egyház nyeresége 59. Kassa. *Homola István* ev. lelkész.

Eladó orgona. A máramarosszigeti református egyház új orgonát épített, aminek folytán régi orgonáját eladóvá teszi, azzal a gondolattal s reménnyel, hogy nagyobb, de szegényebb egyházközséget jutányos áron megfelelő orgonához juttathat. Az orgonatest egészen jó karban levő, izléses kiállítású (francia renaissance) Rieger orgonagyáros becslése szerint 600–800 korona értékű; az orgonaszerkezet azonban hibás, de néhány száz koronával helyrehozható s szerényebb zenei követelményeknek teljesen megfelelő lesz. Eredetileg 20 változatú, 2 manuális, 27 billentyűzettel. A felső manuál ez idő szerint nem használható, a változások közül is csak 7 (principal 8', bourdon 16', hoch fleuse 8' és 4', octáv 4', micour 2 1/2' és subbass). Az orgona a jövő 1913. év tavaszán elszállítható. Az orgonát megvenni szándékozókát felhívja a lelkési hivatal, hogy nézzék meg és hallgassák meg addig, amíg össze van állítva s használatban van s az arra vonatkozólag személyesen tegyék meg ajánlataikat. Levélbeli megkeresésekre különben szívesen válaszol s bővebb felvilágosításokat is ad a lelkési hivatal.

Házvezetőnő kerestetik. Intelligens, középkorú házvezetőnőt keresek családjunkba, aki a háztartás minden ágában járatos. Előnyben részesülnek lelkészek vagy tanítók özvegyei. Az állás folyó évi szept. 15-én foglalandó el. Megkeresések a bihardíószegi református lelkési hivatalhoz intézendők. Élesd, 1912 július 25. *Dr. Veress István* református lelkész.

Ajánlat. Elsőrangú orgona-, zongora-, hegedű- és citeraművész, szerző, karnagy, minden zenemű szakban tapasztalt szakértő — (okleveles német ág, hitv. igazgató-tanító) kellemes, művelt viszonyok közt állást keres mint orgonista, zenetanár, karnagy, német nyelvtanító stb. Bővebbet levélben. Szíves megkeresések „S. F.” Sz. Sáros 278. h. sz. U. p. *Erzsébetváros, Erdély.*

Iskolaszolgái vagy egyházi szolgái állást keres szerencsétlen sorsú, szegény, családos fiatal református ember. Ir. olvas. Könyörületes szívekre apellál. Cím a kiadóban.

Felelős szerkesztő: FERENCZY GYULA.
Szerkesztőhelyettes: URAY SÁNDOR

Pályázat.

A budapesti egyetemek és főiskolák protestáns hallgatóinak Bethlen Gábor Köre pályázatot hirdet az 1912–13. tanévben az egyesület által nyújtandó segélyezésekre: ingyenes lakás, ebéd, vacsora és pénzsegélyre. A pályázatban részt vehet minden szegénysorsú, protestáns egyetemi és főiskolai hallgató, ki a Körenek tagja. A kérvények a Bethlen Gábor Kör szűnidei-, illetve nagybizottságához intézendők. A kérvényeket szegénységi bizonyítvánnyal, index (vagy az egyetemre és főiskolába először beiratkozónak érettségi bizonyítvány) másolattal és tagsági nyugtával felszerelve szeptember hó 1-ig kell posta útján a Kör címére (Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 22.) küldeni. A segélyek szeptember hó 15-étől, illetve október hó 15-étől számítandólag adatnak ki.

Bethlen Gábor kör szűnidei bizottsága
Budapest.

Pályázat.

A fegyverneki református leányegyház (Jásznagykunszolnok megyében) pályázatot hirdet előkönyörgő-tanítói állásra. Javadalom a tanítóságért: 1000 korona készpénz, amiből 880 korona államsegély, 3 szobás lakás, 1000 négyszögöl kert és beltelek használatával; az előkönyörgői teendőkért 200 korona készpénz, 10–15 korona stóla és 600 négyszögöl kert használatával mintegy 60 korona értékben. Kötelesség: az I–VI. vegyes osztályú iskolának az egyházkerületi tanterv szerinti vezetése és az előkönyörgői teendők végezése. Orgonázás megkívántatik. Az előkönyörgői díjazás és kötelesség azonban megszűnik a leányegyház anyasításakor.

Pályázati kellőleg felszerelt kérvények az anyaegyház lelkési hivatalához, Kenderesre, adandók be folyó hó augusztus hó 16-ig.

A választáson Fegyverneken 18-án, a megjelenés kívánatos.

Győry Lajos,
ref. lelkész.

Pályázat helyettes tanári állásra.

A debreceni református főgimnáziumban egy matematikai helyettes tanári állás, mellyel az I., II. és IV. osztályban a számtan és rajzoló mértan tanítása van összekötve, folyó évi szeptember hó 1-én betöltendő.

Pályázhatnak református vallású tanárjelöltek, akiknek a matematikából és fizikából oklevelek vagy szakvizsgálatuk van.

Évi fizetés okleveles tanár részére 2000. — korona, nem okleveles tanár részére 1600. — K. A pályázók vallásukra, végzett tanulmányaikra, képesítésükre, eddigi szolgálatukra, hadkötelezettségi viszonyukra és egészségi állapotukra vonatkozó, okmányokkal felszerelt kérvényüket folyó évi augusztus hó 30-ig a főgimnázium igazgatóságához küldjék be.

Debrecen, 1912 július hó 31.

Kiss Ferenc,

egyházker. főjegyző, a püspök helyett.

Pályázat.

A szalacsi (Bihar m.) református egyház második fitanítói állásra pályázatot hirdet. — Javadalom : Lakás : 2 szoba, előszoba, konyha, kamara, modern beosztással és kerttel. Egyház pénztárából évnegyedenként előre 600. — kor. Fizetésekiegészítési államsegély 400. — korona. Összesen 1000. — korona. Esetleg korpótlék igény szerint. Költözködésre nőtlenek 20. —, nősnek 50. — korona. Kötelesség : I—II. fiasztály (50—60 növendék) vezetése. Kanonikus órákon (6 ízben) és esetleges akadály esetén kántortanító helyettesítése templomi és temetési szolgálatban. Pályázatok augusztus hó 20-ig küldendők. Állás szeptember 1-én elfogalando.

Nagy Imre,

ref. lelkész.

Pályázat.

A jándi református egyház pályázatot hirdet a második tanítóságra. Javadalom : Természetben lakás, 100 korona az egyháztól, 900 korona állami fizetésekiegészítés. Kötelesség : Templomban orgonázással kántori teendők végzése, temetéseknel énekvezetés, iskolában a presbytérium által kijelölt osztályok egyházkerületi tantervszerinti vezetése, valamint a felállítandó fogyasztási szövetkezetnél fokonskénti fizetés melletti segédkezés. Régi tanítónk nyugdíjba menetele után az eddigi, jövedelmezőbb kántortanítóságot foglalja el s a második tanítói állásra tanítónő választatik. Pályázati kérvények a szükséges okmányokkal, folyó évi augusztus tizen-nyolcadikáig (18.) *Bánóczy Endre* iskolaszéki elnökhöz adandók be. Jánd. (u. p. Gergelyi) Bereg megye.

Pályázat.

A *furtai* (Bihar megye) református egyház pályázatot hirdet a *harmadik I—II. osztályú vegyes iskola* tanítói állására. — *Javadalom* : államsegéllyel egyezer korona, lakbér kéttöszázötven korona. Javadalmas kötelességeit az egyházi törvények és felsőbb hatósági rendeletek írják elő. Útiköltség harminc korona. — Felszerelt kérvények július harmincegyedikéig a lelkészi hivatalba küldendők. Az állás szeptember elsején elfogalando.

Furta, 1912 július 7.

Csernák Béla,
ref. lelkész.

Pályázati hirdetés.

A debreceni református egyház pályázatot hirdet egy, nyugdíjazás folytán megüresedett *tanítónői* állomásra.

Fizetés : *alapfizetés* : az egyháztól 865 kor., melyben 65 korona a tűzifa megváltása, államsegélyből 335 kor., *korpótlék* : az 1907. XXVII. t.-c. szerint államsegélyből. *Lakáspénz* : 250 korona. Az egyháztól járó illetmények évnegyedes részletekben előre fizettetnek.

Kötelesség : egy vagy két, rendkívüli esetekben több osztálybeli leányok tanítása, a tiszántúli református egyházkerület által megállapított tanterv szerint ; úgyszintén a női, kézimunkák tanítása is.

A kérvényhez csatolandók : *a)* keresztlevél ; *b)* lelkészi bizonyítvány, hogy pályázó férjezet, özvegy vagy hajadon-é ? *c)* oklevél ; *d)* időrendben esperesileg megerősített szolgálati bizonyítvány ; *e)* legújabb keletű orvosi bizonyítvány ; *f)* az állam vagy más hitfelekezet tanítónőképezdéiben nyert oklevél mellett a vallásból és egyházi énekekből s ezek tanítási módszertanából, valamelyik református egyházkerület tanítónő képező bizottságától nyert bizonyítvány.

A pályázati okmányok 1912. év augusztus hó 20. napjának délután 5 órájáig *Szele György* iskolaszéki elnökhöz (Piacz-u. 37.) adandók vagy küldendők be.

A megválasztott tanítónő az iskolaszéki elnök által kijelölendő állomását azonnal elfoglalni köteles s a debreceni református elemi iskolai tanítók segélyegyletének kötelezett tagja.

Debrecen, 1912 július hónap 27-ik napján.

Pénzes Sándor,
főgondnok helyett.

Dicsőfi József,
lelkészelnök.

Jeney Miklós,
h. főjegyző.

Pályázat.

A máramarosszigeti református lyceum igazgatótanácsa pályázatot hirdet a főgimnáziumban betöltendő rendes vallásstanári állásra és a főgimnáziummal kapcsolatos internátusban az 1912–13. tanévre egy internátusi segédfelügyelői állásra.

1. A vallásstanári tanszékre oly egyének pályázhatnak, kiknek középiskolai református vallásstanári oklevelük van. A megválasztott tanárnak kötelessége lesz hetenként legfeljebb 20 órát tanítani, a téli időszakban az ifjúsági istenitiszteletet végezni. E tanszék évi javadalma 2400 korona törzsfizetés és a megfelelő (200 kor.) állami fizetéskiegészítés, 5 ízben 200 koronás korpótlék és 650 korona lakáspénz. A törzsfizetés üresedés esetén a fokozatokba való előlépéssel 2600, 2800 és 3200 koronára növekedhetik. A fizetési fokozatokba való előlépéshez képest a lakáspénz is a mindenkorai törzsfizetés $\frac{1}{4}$ részére emelkedik. A megválasztott tanár az országos tanári nyugdíjintézetnek kötelezett tagja. Tanszékét székfoglaló értekezéssel tartozik elfoglalni.

2. Az internátusi segédfelügyelői állás javadalma a tanév tíz hónapjára 600 korona, továbbá az internátusban lakás, fűtés, világítás és teljes élelmezés.

A megválasztottnak kötelessége lesz az internátusban a felügyeletet az előirt szabályok értelmében a felügyelő tanár útmutatása szerint gyakorolni, s emellett a gimnáziumban a neki kiosztott tárgyakat heti 6–9 órában tanítani. Pályázhatnak bármely nyelvi szakcsoportból legalább középiskolai tanári szakvizsgálatot tett református tanárjelöltek. Előnyben részesülnek, kiknek tornatanítási képesítésük is van.

A pályázni óhajtok vallásukat, életkorukat, végzett tanulmányaikat, képesítésüket, eddigi szolgálataikat, testi épségüket és egészségi állapotukat igazoló okmányokkal felszerelt folyamodványukat a máramarosszigeti református lyceum igazgatótanácsához intézve, 1912. évi augusztus 20-ig nyujtsák be a főgimnázium igazgatóságához.

A megválasztottak állásukat 1912 szept. 1-én elfoglalni tartoznak.

Máramarossziget, 1912 július 24.

Jakobinyi Péter,
főgimn. igazgató.

Héder János,
ref. lyc. h. gondnok.

Pályázat.

A kabai református egyház pályázatot hirdet egy, előléptetés folytán üresedésbe jött tanítónői állásra.

Javadalom : 1. Készpénz 1000, azaz egyezer korona az egyház pénztárából fizetve évnegyedenkénti előleges részletekben. 2. Egy öl tűzifa. 3. Természetben való kétszobás lakás ; konyha, kamara, melléképület s kis házi kert. Megjegyezzük, hogy ez a természetben való lakás végleges, állandó lakásul nem adatik, amikor is a IV. lakbérosztályba sorozott községekben működő tanítókat megillető lakhért fog az egyház fizetni. 4. Esetleges korpótlék, igény szerint, államsegélyből.

Kötelesség : A leányiskola II. osztályába járó növendékeknek a tiszántúli református egyházkerület által megállapított tanterv szerint való tanítása.

A megválasztott tanítónő a debreceni református egyházmegyei tanítói segélyegyletnek jogos, de egyszersmind kötelezett tagja leend.

A kellően felszerelt pályázati kérvények folyó évi augusztus 20-ig alulirothoz küldendők.

Az állás folyó évi október 1-én foglalandó el, mert ez állásról előlépett tanító is csak október 1-ével foglalhatja el a nyugalomba vonuló, a leányiskola IV. osztályát vezető tanító állását.

Fizetése is ez időtől kezdődőleg tétetik folyóvá az egyház pénztárából.

Kabán, 1912 július hó 29.

Dávidházy János
esperes lelkész.

Pályázat

A rohodi református egyház pályázatot hirdet az újonnan szervezett II. tanítói állásra.

Javadalom : 1. 100 korona az egyház pénztárából évnegyedenként előre. 2. 900 korona állami fizetéskiegészítés. 3. Lakás és kert természetben.

Kötelesség : Az iskolaszék által kijelölt — jelenleg I—II. — osztályoknak az egyházkerületi tanterv szerinti tanítása.

Pályázati határidő 1912 augusztus 15.

Pályázók kellőleg felszerelt kérvényeiket fenti határidőig alulirt iskolaszéki elnökhöz küldjék be.

Rohod, 1912 július 27.

Bokross Elek,
ref. lelkész.

Pályázat

nevelő-káplánságra.

III. gimn. osztályú tanulóhoz nevelőt keresek, lehetőleg végzett hittanhallgatót, aki esetleg oldalom mellett — külön díjazásért — a kápláni állást betölthesse.

Javadalma a nevelőségért teljes lakás, el látás és havi 50 korona; a káplánságért meg egyezés szerint.

Pankota, 1912 július 18.

Kócsa Károly,
ref. lelkész.

Pályázat.

az öcsödi református egyház V—VI. leányosztálya tanítói állomására.

Javadalom :

1. Készpénz az egyház pénztárából 1200, egyezer kétszáz korona, mely évnegyedenként előre fizettetik.

2. Törvényszerű lakás, kerttel, melléképületekkel.

Kötelesség : Ez idő szerint az V—VI. leányosztályoknak a tiszántúli református egyházkerület tanterve szerint való tanítása. Az egyház azonban fentartja a jogot, hogy esetleg más osztályok vezetésével is megbízhassa. Tartozik továbbá az orgonista-kántort annak akadályoztatása esetén a templomban minden díj nélkül, temetések alkalmával pedig a kántorral való megegyezés szerint helyettesíteni.

Pályázhatnak okleveles, református vallású férfitanítók, kik az orgonázásban való jártasságukat hivatalosan igazolni tartoznak. Nős és családos pályázók előnyben részesülnek. Pályázati határidő : augusztus 15. Az állomás szeptember 1-én elfoglalandó. A megválasztottnak útiköltségül 16, tizenhat korona utalványoztatik.

Kellőleg felszerelt kérvények alulírott lelkészi hivatalhoz küldendők.

Kelt Öcsöd (Békés m.), 1912 július 19.

Csapó Péter,
ref. lelkész, iskolaszéki elnök.

Pályázat.

Az esztári református egyház újonnan alakított, harmadik, vagyis vegyes iskolai tanítói állásra pályázatot hirdet.

Javadalom : Természetbeni lakás melléképületekkel. Kertmegváltás díja egyháztól 20 korona. Készpénz egyháztól negyedévenként előre fizetve 100 (egyszáz) korona. Fizeték-kiegészítés államsegélyből 900 (kilencszáz) korona. Korpótlék igény szerint államsegélyből. **Kötelesség :** Az első és második elemi osztályú fiú- és leánytankötelesek tanítása az egyházkerület által megállapított tanterv szerint. Ez állásra csakis református vallású, okleveles tanítónők pályázhatnak. Pályázati kérvények aug. hó 3-ig alulírott iskolaszéki elnökhöz küldendők. Esztár (Bihar megye).

Szűcs Béla,
ref. lelkész.

Pályázat.

A tóti református egyház pályázatot hirdet a második tanítói új állomásra. **Javadalom :** 1000, azaz egyezer korona, ebből 900 korona államsegély, 100 korona az egyház pénztárából, 2 szobás lakás és kert. **Kötelessége** az egyháztanács által reábizott osztályok vezetése a tiszántúli református egyházkerület által kiadott tanterv szerint. Csakis nők pályázhatnak. Pályázati kérvények mellékleteikkel folyó év augusztus hó 11-ig a lelkészi hivatalhoz küldendők, az állás szeptember 1-én elfoglalandó.

Kelt Tóti, 1912 július 21-én.

(Bihar m.)

Józsa Gábor,
elkész.

Pályázat.

A büdszentmihályi református egyház pályázatot hirdet az újonnan szervezett IX-ik tanítói állásra.

Javadalom : 100 kor. egyháztól; 900 kor. állami fizeték-kiegészítés; természetbeni lakás, vagy törv. laktér.

Kötelesség : a rábizandó osztály, vagy osztályok tanítása a tiszántúli református egyházkerületi tanterv alapján

Pályázati határidő : f. é. aug. 8. Állomás szeptember 1-re elfoglalandó.

Büdszentmihály, 1912 július 22-én.

Bálint István,
iskolaszéki elnök.

Pályázat.

A szőlősgyulai református egyház pályázatot hirdet I–VI. osztályú vegyes népiskolájának kántor-tanítói állására.

Javadalmazás :

1. 460 korona az egyház pénztárából havonként előre fizetve.
2. 7 hold kaszáló- és szántó föld haszonélvezete. (Adóját javadalmas fizeti.)
3. 358 korona állami fizetéskiegészítés.
4. 130 korona tandíjváltás.
5. 200 korona drágasági pótlék az egyháztól.
6. Temető és cinterem haszna felerészben.

Kötelessége :

I–VI. osztályú vegyesiskola tanterv szerinti vezetése, ismétlősök tanítása (amiért a községtől 50 korona tiszteletdíjat élvez), kántori teendők végzése. Kanonikus órákor s lelkész akadályoztatása esetén szószéki szolgálat.

Pályázati kérvények 1912. év július 31-ig alólirott iskolaszéki elnökhöz küldendők.

Az állás választás után azonnal elfoglalandó.

Szőlősgyula, u. p. Feketeardó, 1912 júl. 8.

Balogh Miklós,
ref. lelkész.

Pályázat.

A nyírbákói református egyház presbiteriuma pályázatot hirdet kántortanítói állásra. Javadalom : az egyháztól 400 kor., államsegély 600 kor., községtől 20 kor., temetési stóla. Egy évi sikeres munka után 100 kor., személyi pótlék. Lakás és kert. Kötelessége a mindennapi és ismétlő iskola vezetése s az énekvezérei teendők. Kérvények augusztus 12-ig a református lelkészi hivatalhoz küldendők. Az állás azonnal, legkésőbb szeptember 1-re elfoglalandó.

Nyírbákó (u. p. Nyírbakta) Szabolcs megye.

Pataky László,
ref. lelkész, iskolaszéki elnök.

MANDEL LIPÓT DEBRECZEN.

THE VERA

American Shoe

Kérje
képes ár-
jegyzékem.

Elsőrendű
cipők raktára.

Bevéselt
szabott áruk.

Nagy választék.

Helyi
és vidéki
Telefon
352.

Made by
Rice & Hutchins
Boston, Mass. U.S.A.